

Написано от Христо Христов
Петък, 29 Март 2013 17:17

Ще се случи ли някога в България управляваща политическа сила не само да обещае, че няма да вкарва кадри на тайните комунистически служби във властта, но и да изпълни подобен ангажимент без да допуска отклонения от него?

Задавам този въпрос, защото през последните седмици се появиха симптоми, които илюстрират болезнената слабост на управляващите да се отклоняват от възприети политики, които в крайна сметка рефлексират негативно върху и без това закъснелите процеси на декомунизация и застрашават тяхното провеждане. Не на последно място водят до ерозия в общественото доверие на онази част от обществото, която не само не получи справедливост, но чиито надежди са свързани, че 23 години след промените демократично мислещите политици ще намерят воля да пратят в миналото порочната практика на ръководни постове в държавата да бъдат назначавани лица, свързани с репресивния апарат на комунистическия режим.

Необходима ретроспекция

Ретроспекцията на последните 23 години показва, че нито една политическа сила досега не е успяла да се справи с този проблем, най-вече заради липса на воля и последователност. Като се започне от плахите опити за налагане на частична лустрация за кадрите на бившата Държавна сигурност по време на управлението на правителството на Филип Димитров и обещанието (неизпълнено) да се отворят 250 000 досиета в началото на правителството на Иван Костов ([комисията "Бонев"](#) отвори огласи само 23 имена на сътрудници) и се стигне до политическата сделка между премиера Симеон Сакскобурттогски и неговото НДСВ с БСП и ДПС през 2002 г., когато беше отменен закона за досиетата, а комисията „Андреев“ закрыта по добре проверения сталински метод (няма човек – няма проблем, съответно няма закон и комисия – няма проблем).

В края на 2006 г. след сериозен обществен натиск и натиск от страна на някои евродепутати тройната коалиция беше принудена да приеме [нов закон за досиетата](#), за да може най-накрая обществото поне да научи кой кой е в държавата. Беше избрана нова комисия по досиетата, доминирана от членове, предложени от тройната коалиция с тайната надежда на управляващите, че тя ще замазва нещата. Противно на очакванията още в началото тя обяви агентурното минало на действащия по това време [президент Георги Първанов](#) (останал скрит по времето на правителството на Костов и комисиите „Бонев” и „Андреев”), а през следващите пет години огласи принадлежността на над 6100 сътрудници на комунистическите служби в различни сфери на обществено-политическия живот и се превърна в трън на „Позитано” 20 и кликата на ДС. Създаде се усещането, че процесът по отварянето на досиетата е необратим.

Въпреки публичното огласяване на принадлежност към Държавна сигурност и към разузнавателните служби на БНА, различните политически мнозинства през годините на прехода по никакъв начин не намериха за необходимо да ограничат присъствието на бивши кадри (кадрови служители) и агентура на комунистическия режим в министерствата, държавната администрация и други структури на изпълнителната и в местната власт, в дипломатията. Това най-добре се илюстрира от решенията на комисията по досиетата, от които стана ясно, че нито при десни, нито при леви, нито при т. нар. либерални управления в България е възприет подход за спиране на инвазията на кадрите на комунистическите служби във властта.

Тук следва да се включат и всички неуспешни опити за въвеждане на частична лустрация на лица, свързани с тоталитарните комунистически служби.

Промяна на политиката при ГЕРБ

През 2009 г. ГЕРБ влезе във властта без никакви предизборни обещания, свързани с прекъсването на зависимостите от комунистическото минало. Сред кандидатите за народни представители на партията бяха допуснати някои лица, свързани с ДС. Впоследствие сред назначените от премиера Борисов областни управители една голяма част се оказаха щатни служители в комунистическите служби или с агентурно минало.

Написано от Христо Христов
Петък, 29 Март 2013 17:17

Промяната в политиката дойде след [обявяването от комисията на досиетата на сътрудниците на комунистическите служби сред дипломатите](#)

през декември 2010 г. Тогава правителството на Борисов се разграничи от порочната практика (макар и през първата година от управлението и то да беше предложило немалък брой посланици и генерални консули с досиетата). То обяви, че ще поиска отзоваването на над 40 действащи към това време посланици и генерални консули, разкрити като сътрудници. Президентът Георги Първанов,

[назначил близо 100 посланици](#)

– агенти или кадрови служители на комунистическите тоталитарни служби, обяви „студена война” и отказа да издава укази за освобождаването на такива посланици.

За да не бъде атакуван кабинетът Борисов се освободи от двамата сътрудници на ДС в него – министъра без портфейл Божидар Димитров и зам.-министъра на вътрешните работи Павлин Димитров. Така неговото правителство стана първото без агенти.

ГЕРБ започна да се вглеждава по-внимателно в тези проблеми. Партията на Борисов извърши предварителна проверка за агентурно минало на кандидатите си за участие на местните избори през октомври 2011 г. (бяха допуснати някои изключения, като кандидата за кмет на Русе, също така и в някои малки населени места). Министърът на вътрешните работи Цветан Цветанов внесе поправка в Правилника за приложение на МВР, с която вкара предварителната проверка за агентурно минало при назначения на ръководни постове в системата на министерството. Министърът на външните работи Николай Младенов обяви, че ще ползва тази процедура и по отношение на назначенията в МВнР.

Политическата заявка на Росен Плевнелиев:

Бързичко ще забравим тоталитарната държава

Още в нощта на изборите за президент през октомври 2011 г. спечелилият кандидат на ГЕРБ [Росен Плевнелиев, публично заяви](#), че „президентството ще подпомогне усилията на Министерството на външните работи за отзоваването на действащите посланици, свързани с бившата Държавна сигурност. Това ще е едно от първите действия, които ще направим. Тогава той заяви: „Бързичко ще забравим тоталитарната държава, защото модерната държавност е коренно различна”.

Написано от Христо Христов
Петък, 29 Март 2013 17:17

Три дни след като на 22 януари 2012 г. той встъпи в длъжност правителството предложи за смяна 24 посланици, от които 17 бяха с досиетата. Плевнелиев издаде укази за назначаването на новите дипломати, представящи България пред света, които трябваше да са без досиета. Последваха още дипломатически рокади, с които постепенно посланиците с досиетата бяха подменени. Почти всичките, защото пак бяха допуснати някои изключения. И към момента посланиците в ЮНЕСКО (в Париж), в Косово и в Турция, съответно Александър Савов, Боби Бобев и Красимир Тулечки, разкрити като сътрудници още през декември 2010 г., са действащи.

Някои други важни жестове

Освен недопускането на дипломати с досиета новият президент възприе същата политика и по отношение на ръководните кадри в президентската администрация, като подложи служителите на [предварителна проверка за непринадлежност към комунистическите служби](#) още преди назначаването им.

Плевнелиев направи други важни жестове, свързани най-вече с паметта на жертвите на комунистическия режим. Той стана първия действащ президент, който на 1 февруари – Денят, в който официално България почита паметта на жертвите на комунизма, се поклонил пред Мемориала край НДК. В [своето слово тогава той заяви](#), че фактите за комунистическия режим не бива да бъдат забравяни и припомни някои от престъпленията срещу българския народ.

Държавният глава [подкрепи и идеята за създаване на музей](#), разкриващ истинската роля и същност на Държавна сигурност.

След дългата „зима“ на Георги Първанов в президенството се създаде усещането, че Плевнелиев не само спазва обещанието си за недопускане на агенти на комунистическия режим в дипломацията, но и работи за преосмисляне на комунистическото минало и прекъсване за зависимостите от него, нещо което повечето нации от бившия Източен блок направиха далеч по-рано от България.

Написано от Христо Христов
Петък, 29 Март 2013 17:17

При [обявяването на служебното правителство](#) на 12 март 2013 г. държавният глава подчерта, че „нито един член на кабинета не е свързан с Държавна сигурност”, подсказвайки, че хората от служебното правителство са предварително проверени за агентурно минало. Ограничавайки се само с израза ДС той допусна да бъде подложено на съмнение от някои медии на предположенията, че премиерът Марин Райков е бил свързан с друга комунистическа структура – Разузнавателното управление на Генералния щаб на БНА, въпреки, че такива данни не са открити за него още при проверката в качеството му на посланик във Франция от комисията по досиетата през 2010 г.

Шамарът от параграф 12

Шамарът от непоследователната политика за недопускане на кадри на ДС във властта обаче дойде още на следващия ден след уверението. На 13 март 2013 г. [комисията по досиетата обяви частично решение за лица](#) на различни ръководни държавни длъжности, които до декември 2012 г. са се ползвали с протекцията на вече отменения параграф 12 от закона за досиетата.

Този текст (параграф 12) забраняваше на комисията по досиетата да огласява сътрудници на ДС или на РУ-ГЩ, които са заемали или заемат ръководна позиция в двете съвременни разузнавателни служби на България – Националната разузнавателна служба, наследник на Първо главно управление на ДС и на служба „Военна информация” (военното разузнаване), наследник на Разузнавателното управление на Генералния щаб на БНА.

Важно е да се припомни, че през декември 2012 г. [депутатите от ГЕРБ подкрепиха предложението на Синята коалиция](#) и наред с други собствени промени в закона за досиетата от него беше отменен параграф 12, действие което предизвика истинска истерия в БСП и провокира опити на шефовете на двете разузнавания да убедят ГЕРБ в ревизия на решението. От решението на комисията по параграф 12 излязоха два крайно неприятни факта.

Първият гаф – назначаването на посланик с досие

Първият гаф е свързан с назначаването отново на посланик на човек, свързан с комунистическите тайни служби. Става въпрос за посланика на България в Китай **Пламен Шукюрлиев**.

Шокиращото в случая, че на този пост той е назначен по предложение на правителството на Борисов и е утвърден с указ на президента Росен Плевнелиев. Шукюрлиев е един от новите посланици, предложени от кабинета на ГЕРБ веднага след смяната на Георги Първанов с Росен Плевнелиев през януари 2012 г.. Президентският указ, с който той е назначен за посланик на България в Китайската народна република, като едновременно с това е и посланик и за Корейската народно-демократична република, е от октомври 2012 г..

Пламен Шукюрлиев (1961) е разкрит като щатен служител на РУ-ГЩ от юли 1989 г. Интересно е, че комисията по досиетата не е обявила сегашната му позиция на посланик, а тази на посланик в Техеран, Иран в периода 2006-2010 г. На тази длъжност той е засечен при проверката на дипломатите още през 2010 г., но тогава комисията е получила доклад от директора на НСР, че той не следва да бъде обявен, тъй като се ползва с протекцията на параграф 12.

Преди това Шукюрлиев е отговарял за „Човешките ресурси“ в МВНР, също ключова позиция. Бил е и временно управляващ в посолството в Джакарта, Индонезия от 2000 г. до 2002 г. Сайтът **desebg.com** се опита да се свържи с посланик Шукюрлиев, за да изложи позицията му, но до този момент поканата е без ответ.

Как е допуснат този гаф първо от министъра на външните работи Николай Младенов, след това от правителството на Борисов и накрая от президента Росен Плевнелиев не е ясно. Ситуацията на встъпване в длъжност на служебния кабинет, подготовката за предстоящите избори разкритията на решението на параграф 12 останаха некоментирани и отминати бързо от повечето медии.

Прецедентите стават два

Написано от Христо Христов
Петък, 29 Март 2013 17:17

За съжаление прецедентът с посланик Шукюрлиев не е единственият. Решението по параграф 12 освети принадлежността на директора на Националната разузнавателна служба (НРС) ген. Драгомир Димитров към Държавна сигурност. Неговото назначение също е извършено с указ на президента Росен Плевнелиев. На 25 януари 2012 г. Димитров е назначен за временно изпълняващ длъжността директор на НРС с указ на президента Росен Плевнелиев, а на 3 април 2012 г. отново с указ на държавния глава е утвърден за титуляр.

Драгомир Димитров е назначен като разузнавач в отделение „Контраразузнавателно” на Общинско управление на МВР във Велико Търново през август 1989 г. Той доброволно кандидатства за постъпване на работа в структурите на МВР от позицията секретар на общинския комитет на ДКМС във Велико Търново. От 1986 г. е член на БКП. Документи от досието му разкриват, че той е бил обект за проучване от ДС за евентуално приемане във факултет на Държавна сигурност в школата на МВР в Симеоново още преди постъпване в казармата през 1978 г.

Димитров смени на директорския пост компрометирания със своето присъствие в ДС друг кадрови служител на ДС – ген. Кирчо Киров, който покрай Георги Първанов изкара 10 години на този пост. Очакванията бяха, че президентът Плевнелиев, в чиито правомощия е НРС, няма да допусне да назначи човек, върху който да пада подобна сянка на съмнение.

В навечерието на излизането на решението на комисията по досиетата по параграф 12 ген. Драгомир Димитров сам призна в интервю за в. „24 часа” Димитров своята съпричастност към бившата Държавна сигурност:

„Не съм го спестявал нито на държавното ръководство, нито на партньорските служби. Аз съм назначен в края на август 1989 г. в тогавашното областно управление на МВР-Ловеч, по линия на Държавна сигурност в контраразузнавателно отделение. В началото на септември 1989 г. бях изпратен на първоначален курс по оперативна подготовка в школата на МВР и там посрещнах 10 ноември. Така че, да – аз имам съпричастност като кадрови офицер, но никога не съм бил служител на Първо главно управление и на Шесто управление.”

Важното от неговото изявление е, че принадлежността му към ДС е била известна на държавното ръководство. Под държавно ръководство би следвало да се разбира и

Написано от Христо Христов
Петък, 29 Март 2013 17:17

президента Росен Плевнелиев. С какви мотиви държавният глава е допуснал и този прецедент не знаем, тъй като той не е коментирал случая. Сайтът **desebg.com** отправи писмено заявление до президента с въпрос дали с тези два случая е налице промяна в неговата публично изразена още преди встъпването му в длъжност и потвърдена след това позиция за ограничаване присъствието на лица, свързани с комунистическите тайни служби във властта.

Тук може да се посочат допълнителни аргументи за необходимостта от сериозна кадрова реформа в разузнавателните служби и гласуването на доверие на служители, които не са откърмени от комунистическия репресивен апарат, а такива, които са натрупали знания и професионализъм за справяне с новите предизвикателства пред националната сигурност на България в партньорски академии.

Принципи или конюнктура

Необходимо е да се подчертае, че в основата на разгреждания проблем изобщо не става въпрос за обсъждане на моралните и професионалните качества на който и да е било сътрудник на ДС или РУ-ГЩ, включително и на посланика в Китай Пламен Шукюрлиев или директора на НРС ген. Драгомир Димитров. Въпросът е принципен – или възприемаш политика за недопускане на подобни кадри във властта или не го правиш. Средното положение води единствено до неприемливи изключения и двоен аршин, който те прави уязвим към атаки. Излизането дори за малко от възприетата политика поставя под въпрос истинността на намеренията и дадените обещания, послания. Нарездат ги до конюнктурната политика, която често пъти е надделявала в дългата и толкова трудна битка за скъсване с комунистическото минало и отварянето на досиетата.

Тези две кадрови назначения са меко казани разочароващи и поставят под съмнение изразената досега последователност и политическа воля от президента Росен Плевнелиев. Още по-озадачаващо е и мълчанието, с което тези неприятни факти бяха отминати. Силните политици не само признават грешките си, но и намират начин да ги поправят. Дали това ще стане или ще се наложи да настояваме за обществен борд, който да участва във формирането и спазване на последователна държавна политика за недопускане на кадри на комунистическите тоталитарни служби във властта,

Опасни прецеденти или ревизия на политиката за недопускане на кадри на комунистическите служ

Написано от Христо Христов
Петък, 29 Март 2013 17:17

предстои да разберем.